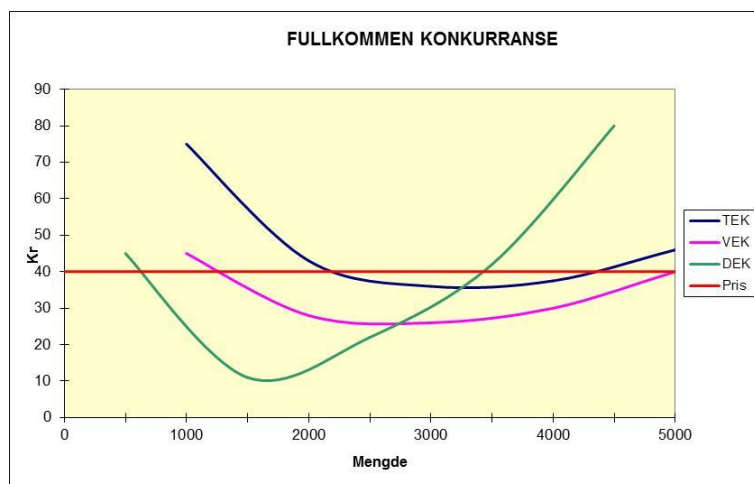

Oppgave 1 (teller 10 %)

Under ser du en tabell og en grafisk figur. Med utgangspunkt i disse skal du besvare oppgaven under.

Mengde	TK	VK	TEK	VEK	DEK	Pris
0	30 000	0				40,00
					45,00	40,00
1 000	75 000	45 000	75,00	45,00		40,00
					11,00	40,00
2 000	86 000	56 000	43,00	28,00		40,00
					22,00	40,00
3 000	108 000	78 000	36,00	26,00		40,00
					42,00	40,00
4 000	150 000	120 000	37,50	30,00		40,00
					80,00	40,00
5 000	230 000	200 000	46,00	40,00		40,00

Hvilke påstander er riktige:

(Du skal ikke begrunne hvorfor. F.eks. kan du skrive: 1a,1d,1g og 1i. Kort og greit! Ikke sett opp, eller begrunn, de påstandene som eventuelt er feil!)

- På figuren kan vi finne to dekningspunkt.
- Dersom det produseres og selges ca. 3 450 enheter, vil resultatet bli størst.
- Å øke produksjonen fra 2 000 til 3 000 enheter vil i gjennomsnitt øke kostnadene med kr 22,- per enhet.
- Gjennomsnittskostnadene ved 4 000 enheter er kr 37,50.
- Priskurven viser også grenseinntekten.
- Den største inntekten får vi ved ca. 3 450 enheter.
- De laveste enhetskostnadene får vi dersom vi produserer ca. 3 200 enheter.
- Dersom vi selger ca. 2 200 enheter vil inntektene være null.
- De variable kostnadene er proporsjonale.
- Dersom vi selger ca. 1 300 enheter vil dekningsbidraget være null.

SVAR: Riktige påstander er: a, b, c, d, e, g og j

Oppgave 2 (teller 16 %)

For Savalen Invest AS har vi følgende regnskapstall:

Resultatoppstilling per 31.12.		
(1 000 kr)	20x7	20x6
Salgsinntekter	28 800	23 000
Materialforbruk	8 400	7 000
Lønnskostnader	13 600	11 100
Avskrivninger	750	750
Andre driftskostnader	4 250	3 550
Driftsresultat	1 800	600
Renteinntekter	25	30
Rentekostnader	270	330
Ordinært resultat før skattekost	1 555	300
Skattekostnad (= betalbar skatt)	435	84
Årsresultat	1 120	216

Balanse for Håndverkerhuset AS per 31.12. (1 000 kr)					
	20x7	20x6		20x7	20x6
Bygninger	4 900	5 200	Egenkapital	5 220	4 100
Varebiler	1 600	1 900			
Maskiner og utstyr	750	900	Langsiktige lån	3 500	3 600
Sum anleggsmidler	7 250	8 000			
Varelager	2 700	2 000	Kassekreditt (limit 3 000)	425	1 600
Kundefordringer	1 800	1 300	Leverandørgjeld	875	800
Kontanter/bankinnskudd	450	700	Diverse kortsiktig gjeld	2 180	1 900
Sum omløpsmidler	4 950	4 000	Sum kortsiktig gjeld	3 480	4 300
Sum eiendeler	12 200	12 000	Sum egenkapital og gjeld	12 200	12 000

- a) Beregn totalkapitalrentabiliteten for 20x7 for denne virksomheten. (Teller 4 %)
- b) Virksomheten hadde en god del gjeld i 20x7. Hvordan ville det slått ut på totalkapitalrentabiliteten om man i større grad hadde vært finansiert med egenkapital, og tilsvarende mindre med rentebelastet gjeld? (Teller 2 %)
- c) Beregn egenkapitalrentabiliteten før skatt for 20x7. (Teller 4 %)
- d) Beregn et nøkkeltall som belyser virksomhetens likviditet og soliditet ved utgangen av 20x7. Gi en kort kommentar til tallene. (Teller 6 %)

SVAR:

- a) Totalrentabilitet 20x7: 15,1 % $((= 1555 + 270) / 12100)$
- b) Ingen effekt på TKR (men EKR ville gått ned forutsatt $TKR > \text{lånerenten}$)
- c) EKR før skatt er 33,4 % $((1\,555 / 4\,660) * 100)$
- d) EK-prosent: 42,8 % $((5\,220 / 12\,200) * 100)$

Oppgave 3 (teller 30 %)

En bedrift produserer to produkter: T og G. Vi får følgende opplysninger om de to produktene for 2024:

	T	G
Antall solgte enheter	5 000	10 000
Pris per enhet	kr 200,-	kr 125,-
VEK	kr 120,-	kr 100,-

Bedriftens totale inntekter (TI) er på kr 2 250 000 og de faste kostnadene er på kr 500 000.

- a) Hva var dekningsbidraget for produktene T og G?

SVAR:

DB for T: $200 - 120 = 80$ (Evt. $80 * 5000 = 400\,000$)

DB for G: $125 - 100 = 25$ (Evt. $25 * 10\,000 = 250\,000$)

- b) Hva var dekningsgraden for produktene T og G?

SVAR:

DG for T: $(80/200) \times 100 = 40\%$

DG for G: $(25/125) \times 100 = 20\%$

- c) Hva var bedriftens overskudd i 2024?

SVAR:

Salg 2.250.000

- VK 1. 600. 000 $(5.000 \times 120) + (10.000 \times 100)$

= DB 650.000

- FK 500.000

= Oversk 150.000

- d) Regn ut bedriftens nullpunktsomsetning for 2024. Forutsett uendret produktmiks.

SVAR:

Gjennomsn. DG: $(650.000/2\,250.000) \times 100 = 28,89\%$

Nullpkt.oms.: $(FK/DG) \times 100 = 500\,000/28,89 \times 100 = 1\,730\,769$ (avvik ved avrundinger)

e) Hvilken risikomargin hadde bedriften i 2024?

Risikomargin = $((2\,250\,000 - 1\,730\,769) / 2\,250\,000) \times 100 = 23,08\%$

En annen bedrift produserer tre produkter; Godfot, kjappfot og klumpfot.

Prisen på de tre produktene er henholdsvis 300, 340 og 420 kroner.

De variable enhetskostnadene er 150, 190 og 320 kroner for de tre produktene.

Det er knapphet på råvarer. Godfot bruker 10 kg, kjappfot 15 kg og klumpfot 20 kg av denne råvaren.

f) Hvilket av de tre produktene bør bedriften satse på når det ikke er noen avsetningsproblemer (salgsproblemer) for noen av produktene?

SVAR:	Godfot	Kjappfot	Klumpfot
Pris	300	340	420
VEK	150	190	320
Db per enhet	150	150	100
Forbruk av råvarer	10 kg	15 kg	20 kg
Db/kilo (knapphetsfaktor)	$150/10 = 15$	$150/15 = 10$	$100/20 = 5$

Bedriften bør satse på Godfot. (Høyest db/kilo råvare)

En idrettsklubb i Sarpsborg hadde 1.mars 2025 en kontantbeholdning på kr 3 000 og et bankinnskudd på kr 44 000. Forventede innbetalinger i mars er kr 190 000 og forventede utbetalinger er kr 231 000. Avskrivninger for mars er budsjettet til kr 26 000.

g) Sett opp et likviditetsbudsjett for mars for idrettsklubben i Sarpsborg.

SVAR:	
1. Innbetalinger	190 000
2. <u>Utbetalinger</u>	<u>231 000</u>
3. <u>Innbetalingsoverskudd</u>	<u>- 41 000</u>
4. Likviditetsreserve IB	47 000
5. Likviditetsreserve UB	6 000

h) En bedrift på Tynset hadde per 31.12 2024 kr 12 000 000 i egenkapital, kr 13 000 000 i kortsiktig gjeld, kr 14 000 000 i langsiktig gjeld og kr 24 500 000 i anleggsmidler. Hva er bedriftens omløpsmidler ført opp med i regnskapet per 31.12.2024?

SVAR:

$$AM + OM = EK + LG + KG$$

$$OM = EK + LG + KG - AM$$

$$OM = 12\,000' + 14\,000' + 13\,000' - 24\,500' = \underline{14\,500'}$$

- i) Bedriften i oppgave 3h) hadde per 1.1.2024 en egenkapital på kr 10 500 000. Bedriften avsatte per 31.12.2024 kr 700 000 til utbytte. Beregn årsresultatet for 2024.

SVAR:

$$EK\text{-økning} = \text{Årsresultat} - \text{avsatt utbytte}$$

$$\text{Årsresultat} = EK\text{-økning} + \text{avsatt utbytte} = (12\,000' - 10\,500') + 700' = \underline{2\,200\,000}$$

- j) Et annuitetslån på kr 600 000,- over 5 år med rente 10 % p.a. utbetales uten etableringsgebyr. Man betaler avdrag og renter en gang per år etterskuddsvis. Det er ingen provisjoner ved betalingene.
Hvor stort er avdraget det andre året? Bruk tabellen under, og vis hvordan du kommer frem til svaret.

Rentesats:		10 %		
P	R	R^{-1}	A	A^{-1}
1	1,1000	0,9091	0,9091	1,1000
2	1,2100	0,8264	1,7355	0,5762
3	1,3310	0,7513	2,4869	0,4021
4	1,4641	0,6830	3,1699	0,3155
5	1,6105	0,6209	3,7908	0,2638

SVAR: **108 108**

$$\text{Annuiteten} = 600\,000 * 0,2638 = 158280$$

År	Restlån per 1.1	Renter	Avdrag	Annuitet
1	600 000	60 000	98 280	158280
2	501 720	50 172	108 108	158280

Oppgave 4 (teller 12 %)

- a) Vis med en frihåndstegning hvordan en monopolist tilpasser seg. Marker også de skjæringspunktene du kjenner til og overskuddsrektangelet i enhetsdiagrammet.
Svar Vinningsoptimum, nedre- og øvre dekningspunkt og kostnadsoptimum skal markeres + overskuddsrektangelet. Se figur side 228.
:
- b) Hvilke markedsformer kjenner du til? Forklar kort og kom med et eksempel fra hver av dem.
SVAR: Monopol, oligopol, differensiert oligopol, monopolistisk konkurranse og fullkommen konkurranse.
- c) Når du skal velge selskapsform, hva bør du spesielt vektlegge?
SVAR: Risiko og skatt.
- d) Nevn tre forhold som kan påvirke priselastisiteten.
SVAR: Unikt, ubetydelig økonomisk belastning, substitutter, i forbindelse med kapitalvarer, god kvalitet, prestisje, eksklusivitet, komplementære varer og inntekt. Se side 97 98 i læreboken.
- e) Når skal arbeidsgiveravgift og skattetrekk for 4.termin betales?
SVAR: 15.september.
- f) Hva er prisdifferensiering og hvilke forutsetninger må være til stede for å praktisere prisdifferensiering?
SVAR: Ta forskjellig pris for det samme produktet overfor ulike kjøpergrupper.
Forutsetninger: 1. Kunne skille kjøpergruppene. 2. Kunne føre en selvstendig prispolitikk og 3. Kjøpergruppene må ha ulik priselastisitet.

Oppgave 5 (Teller 32 %)

En industribedrift har fire avdelinger; Materialavdeling, tilvirkningsavdeling I, tilvirkningsavdeling II og salgs- og administrasjonsavdeling. De bruker tilleggs kalkulasjon ved prissetting og har i en normalperiode registrert følgende tall:

Direkte materialer	kr	1 000 000
Direkte lønn tilv.avd. I	«	1 500 000
Direkte lønn tilv.avd. II	«	2 500 000
Indirekte kostn. materialavd.	«	400 000
Indirekte kostnader tilv.avd. I	«	750 000
Indirekte kostnader tilv.avd. II	«	2 000 000
Indirekte kostn. salgs- og adm.avd.	«	5 705 000

- a) Regn ut tilleggssatsene. Kun prosenttillegg skal benyttes. (Teller 8 %)

Svar:

$$\begin{aligned}\text{Materialavd.} & : 400\,000/1\,000\,000 \cdot 100 = \underline{40\%} \\ \text{Tilv.avd. I} & : 750\,000/1\,500\,000 \cdot 100 = \underline{50\%} \\ \text{Tilv.avd.II} & : 2\,000\,000/2\,500\,000 \cdot 100 = \underline{80\%} \\ \text{Tilvirkningskostnad:} & 1\,000\,000 + 400\,000 + 1\,500\,000 + 750\,000 + \\ & 2\,500\,000 + 2\,000\,000 = 8\,150\,000 \\ \text{Salgs- og adm.avd:} & 5\,705\,000/8\,150\,000 \cdot 100 = \underline{70\%}\end{aligned}$$

Industribedriften har fått en forespørsel om å levere et nytt produkt. Til dette nye produktet vil det gå med kr 200,- i direkte materialer, kr 300,- i direkte lønn i tilv.avd. I og kr 400,- i direkte lønn i tilv.avd. II. Bedriften bruker en fortjeneste på 10 %.

- b) Kalkuler prisen uten mva. på dette nye produktet. (Teller 8 %)

Svar:

$$200 + 80 + 300 + 150 + 400 + 320 = 1\,450 + 1\,015 = 2\,465 + 246,50 = \underline{2\,711,50}$$

- c) Hva heter den kalkulasjonsmetoden du benyttet deg av i oppgave 5a) og 5b)? Hvilke andre kalkulasjonsmetoder kjenner du til, og hva måtte du eventuelt ha av tilleggsopplysninger for å benytte deg av disse? (Teller 3 %)

Svar: Tilleggs kalkulasjon etter selvkostmetoden. Divisjonskalkulasjon. Opplysninger om at det bare er ett produkt. (TK/x). Tilleggs kalkulasjon etter bidragsmetoden. Opplysninger om hvor stor del av de indirekte kostnadene som er faste. (Evt. variable)

En virksomhet startet opp i mars 2025. Bruttolønningen for mars utgjør kr 4 000 000. Skattetrekket er på kr 1 800 000. Kontoene man har til disposisjon i forbindelse med registrering av lønnsbilaget er: 1950 Skattetrekk, 2380 Kassekreditt, 2600 Skattetrekk, 2770 Skyldig arbeidsgiveravgift, 2780 Påløpt arbeidsgiveravgift, 2940 Påløpt ferielønn, 5000 Lønn, 5180 Ferielønn og 5400 Arbeidsgiveravgift.

- d) Gjør de registreringer som følger av lønnsbilaget, når bedriften gjør hva den skal gjøre, herunder sørge for fortløpende registrering av kostnadene etter hvert som de oppstår. Satsene bedriften benytter er 12 % feriepenger og 14,1 % arbeidsgiveravgift. (Teller 10 %)

Bruttolønn: kr 4 000 000 (D 5000)

Skattetrekk: ” 1 800 000 (K 2600)

Utbetalt kr 2 200 000 (K 2380)

Skyldig arbeidsgiveravgift for perioden:

kr 4000 000 x 14,1 % = kr 564 000 (D 5400 K 2770).

Påløpne feriepenger: kr 4 000 000 x 12 % = kr 480 000 (D 5180 K 2940).

Påløpt arbeidsgiveravgift: kr 480 000 x 14,1 % = kr 67 680 (D 5400 K 2780).

Skattetrekk inn på egen bankkonto, kr 1 800 000 (D 1950 K 2380).

- e) Når lønnskostnadene presenteres i resultatoppstillingen, inkluderes arbeidsgiveravgift og feriepenger. Hvor store blir lønnskostnadene i mars beregnet på denne måten, og hva utgjør utbetalt lønn i mars? (Teller 3 %)

SVAR:

Lønnskostnader totalt i mai: 4 000 000 + 564 000 + 480 000 + 67 680 = 5 111 680.

Utbetalt lønn til de ansatte utgjorde kr 2 200 000.